

Tablice – pamięć wiecznie żywa – część IV

Profesor Jerzy Grzymek

W kwietniu 2013 roku minęła 105 rocznica urodzin Profesora Jerzego Grzymka, chemika i twórcy m.in. nowej metody produkcji cementów, inicjatora wprowadzania technicznych nowości, działacza politycznego i wykładowcy AGH.

Jerzy Michał Grzymek urodził się 9 kwietnia 1908 roku w Iwkowej (powiat brzeski), w rodzinie inteligentkiej. W 1926 roku ukończył gimnazjum matematyczno-przyrodnicze im. A. Witkowskiego w Krakowie, a w 1935 roku wyższe studia na Wydziale Chemicznym Politechniki Lwowskiej, uzyskując stopień inżyniera chemika. Już w trakcie studiów (1932–1936) pracował w Katedrze Chemicznej Technologii Nieorganicznej i Elektrochemii na stanowisku starszego asystenta. Jeszcze jako student (1934) rozpoczął swoją działalność badawczą, którą konsekwentnie kontynuował do końca życia. W 1936 roku rozpoczął pracę w Zakładach „Solvay” w Krakowie, a następnie w Cementowni „Grodziec” w Będzinie jako kierownik produkcji, awansując dwa lat później na stanowisko naczelnego inżyniera. Rozpoczęte wcześniej badania naukowe, poparte doświadczeniem zdobytym w czasie naukowego pobytu w Centralnym Laboratorium Kontrolnym przy zaporach wodnych w Alpach Szwajcarskich,

pozwołyły mu na opracowanie technologii hydrotechnicznych cementów, które znalazły zastosowanie przy powstającej od 1935 roku zaprze wodnej w Rożnowie. W czasie okupacji, w latach 1940–1941, wykonywał czynności chemika, a także palacza pieców obrotowych. Od 1942 roku – ukrywając się – działał w szeregach Armii Krajowej. Był żołnierzem 120. Pułku Piechoty 106. Dywizji „Tysiąca” działającej w okręgu miechowsko-pińczowskim.

Po zakończeniu działań wojennych, w 1945 roku został pełnomocnikiem rządu ds. odbudowy przemysłu cementowego na Śląsku Opolskim, czym zajmował się do 1948 roku. Następnie został dyrektorem Zjednoczenia Fabryk Cementu w Sosnowcu. W tym okresie przygotował też do budowy podstawowe obiekty planu 6-letniego – m.in. 3 cementownie – zabezpieczając dla nich import maszyn i urządzeń. W 1951 roku został powołany na Wiceministra Przemysłu Lekkiego. Był pierwszym organizatorem i kierownikiem powstałego w 1953 roku Ministerstwa Przemysłu Materiałów Budowlanych. W latach 1955–1960 był podsekretarzem stanu tegoż ministerstwa, w 1957 roku nazwanego Ministerstwem Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych. W tym czasie, dzięki jego operatywności i z jego inicjatywy, nastąpił dynamiczny rozwój przemysłu materiałów budowlanych. W tych trudnych powojennych latach dał się poznać jako prężny, operatywny i energiczny menadżer, którego działalność niezwykle korzystnie wpłynęła na rozwój przemysłu budowlanego. Współdziałał w programowaniu i rozwijaniu produkcji szeregu nowych asortymentów obejmujących m.in. cementy hutnicze i szybkosprawne, prefabrykaty gipsowe, wapno suchogazzone, wapno mielone przeznaczone do wytwarzania cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych.

Profesor Grzymek równoległe z pracą w przemyśle zajmował się również działalnością naukowo-dydaktyczną. Rozumiejąc potrzeby przemysłu, przyczynił się do powstania Wydziału Ceramicznego w Akademii Górniczo-Hutniczej w 1951 roku. Objął wtedy kierownictwo Katedry Technologii Wiążących Materiałów Budowlanych i Betonów. W 1954 roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym, a w 1971 roku profesorem zwyczajnym. Tytuł doktora nauk

for. H. Sienicki

technicznych uzyskał na AGH 1957 roku. W latach 1964–1968 pełnił funkcję Dziekana Wydziału Ceramicznego. W tym czasie zainicjował pracę nad przebudową struktury uczelni. Od 1998 roku Jego imię nosi zbudowany w latach 1969–1974 budynek Wydziału Inżynierii Materiałowej i Ceramiki – pawilon B-6, zwany popularnie w akademii „Grzymkówką”. Nazwa jest jak najbardziej słuszna, gdyż do jego zbudowania przyczynił się profesor Jerzy Grzymek.

Po utworzeniu, z jego inicjatywy, na Wydziale Inżynierii Materiałowej i Ceramiki AGH, Międzyresortowego Instytutu Materiałów Budowlanych i Ogniotwałych, objął w lipcu 1968 roku funkcję dyrektora tegoż Instytutu. Kierował nim aż do przejścia na emeryturę w 1980 roku. W tym okresie pogłębił współpracę z przemysłem, zrealizował i wdrożył szereg ważnych tematów badawczo-rozwojowych. W 1973 roku został powołany na członka rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk. W ramach działalności w PAN zorganizował Komisję Chemii i Technologii Krzemianów, Materiałów Budowlanych, Ceramiki i Szkła oraz Komisję Nauk Ceramicznych, których był przewodniczącym do 1980 roku. Również aktywnie działał w Komitecie Przemysłu Materiałów Budowlanych przy Stowarzyszeniu Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych, którego był członkiem honorowym oraz w zjazdach i konferencjach organizowanych przez Naczelną Organizację Techniczną i SITPMB, wygłaszając na nich szereg referatów. Był również członkiem Rady Naukowej Komitetu Nauki i Techniki, Rady Budownictwa, Komitetu ds. Nauki i Postępu Technicznego oraz przewodniczącym Rady Naukowej Instytutu Przemysłu Wiążących Materiałów Budowlanych w Opolu oraz honorowym przewodniczącym Polskiego Towarzystwa Ceramicznego.

Pierwszymi i podstawowymi pracami prof. Grzymka były, przeprowadzone

for. H. Sienicki

w okresie jego asystentury na Politechnice Lwowskiej, badania nad metastabilnymi stanami równowag jonowych w wodnych roztworach i nad ich wpływem na pokrój kryształów, wydzielających się z przesyconych roztworów.

W swych dalszych podstawowych badaniach nad politermami rozpuszczalności, w obecności koloidów, soli nieorganicznych w ich wodnych roztworach ustalili zmienność wymiarów pola zarodnikowania w odniesieniu do wymiarów pola narastania.

Najważniejszym osiągnięciem naukowym prof. Grzymka była kompleksowa metoda spiekowo-rozpadowa otrzymania wodorotlenku i tlenku glinu oraz cementu z ubogich surowców glinonośnych. Została ona objęta czterema patentami, a licencję zakupiła firma Krupp z Niemiec Zachodnich oraz Węgry i Brazylia. Zainteresowania naukowe profesora skupiały się również na pracach badawczych nad rozpoznaniem wpływu dodatków powierzchniowo czynnych na stopień dezintegracji surowców przemielanych w procesie wytwarzania cementu i wapna. Do kolejnych prac należały badania idące w kierunku polepszenia podstawowych wskaźników technicznych pieców obrotowych wypalających klinkier portlandzki. Corocznie wraz z współpracownikami publikował w *Light Metals AIME – USA* wyniki prac związanych z dalszym rozwojem kompleksowej produkcji tlenku glinu i cementu oraz powiązaniem tej me-

fort. H. Siemski

tody z produkcją innych metali i spoiw wiążących.

Profesor Jerzy Grzymek jest autorem około 170 prac naukowych i opracowań technicznych, z czego 50 wydanych w zagranicznej literaturze fachowej. W pracy *Wykorzystanie mineralnych odpadów wtórnych* wydanej w 1988 roku, profesor podaje podstawy naukowe wykorzystania magmy hutniczej do wytwarzania wysokowartościowych, lekkich materiałów budowlanych. Omawia tam również zagadnienie roli polimorficznych przemian i struktury glinianów wapniowych w procesie otrzymywania naj-

wyższych gatunków specjalnych tlenków glinu, koncentratów tytanowo-żelazowych i cementu portlandzkiego. Jego wkład do nauki światowej znalazł odbicie w książce Bolesława Orłowskiego „*Polacy świata*” wydanej w 1987 roku. Nazwisko Grzymka znajduje się w niej wśród największych autorów naukowych AGH.

Otrzymał około 30 patentów, w tym 16 uzyskanych za granicą. W katedrze, którą kierował ukończyło studia około 350 inżynierów i magistrów inżynierów. Wypromował 17 doktorów oraz był recenzentem 27 prac doktorskich i habilitacyjnych. Niepodważalna jest Jego działalność naukowa i wpływ na rozwój nowych kadr naukowych. Spośród wychowanków profesora wielu doszło do stanowisk samodzielnych pracowników nauki – profesorów i wykładowców akademickich, inni osiągnęli wysokie stanowiska w przemyśle. Wpłynęli oni w sposób znaczący na rozwój przemysłu wiążących materiałów budowlanych i betonów.

Bardzo żywą działalność rozwinął jako doradca przemysłu materiałów budowlanych. Potwierdzeniem tego były liczne ekspertyzy i referaty wygłoszone na kongresach, zjazdach naukowych, konferencjach oraz dla przedstawicieli przemysłu. Rozległa i głęboka wiedza znalazła uznanie zagranicznych ośrodków naukowych. Był często zapraszany do udziału w zjazdach naukowych, na kongresach i konferencjach, na których wygłosił 50 referatów w 24 uczelniach. Bardzo często występował też w czynnej roli współorganizatora większych kongresów i zjazdów, zarówno zagranicznych, jak i krajowych.

Poza pracą w administracji państwowej, działalnością naukową i dydaktyczną dał się również poznać poprzez działalność stowarzyszeniową. Był członkiem rzeczywistym

fort. H. Siemski

for. Marek Torma

Polskiej Akademii Nauk, przez kilka kadencji członkiem Głównej Komisji Kwalifikacyjnej przy PAN, członkiem Komitetu Chemii i Technologii Nieorganicznej przy Wydziale III PAN, członkiem Rady Naukowej Komitetu Nauki i Techniki, Rady Naukowej Instytutu Przemysłu Wiążących Materiałów Budowlanych w Opolu, Komitetu ds. Nauki i Postępu Technicznego, honorowym przewodniczącym Polskiego Towarzystwa Ceramicznego oraz członkiem honorowym Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych. Od 1946 roku należał do PPR, a następnie do PZPR. Za pracę na-

ukową, dydaktyczną, zawodową i społeczną wyróżniony był licznymi odznaczeniami: Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Komandorskim OOP, Orderem Budowniczego Polski Ludowej, medalem i tytułem honorowym „Zasłużony Nauczyciel PRL”, Medalem KEN, Orderem Sztandaru Pracy I kl. Zasłużonego dla Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, Medal of Honor od American Biographical Institute, Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, Złotymi Honorowymi Odznakami NOT i SITPMB. Był również trzykrotnym laureatem Nagród Państwowych. Senat AGH

18 października 1979 roku uhonorował Go godnością doktora Honoris Causa.

Profesor Jerzy Grzymek zmarł 4 maja 1990 roku w Krakowie i spoczywa na cmentarzu Rakowickim. W cztery lata po śmierci społeczność akademii w szczególności sposób wyróżniła profesora. Aby pamięć o Nim została utrwalona na dłużej, 17 czerwca 1994 roku, w „Grzymkówce” uroczystie odsłonięto tablicę poświęconą prof. Jerzemu Grzymkowi. Aktu tego dokonali: ówczesny Rektor AGH prof. Mirosław Handke, ówczesny dziekan wydziału prof. Wiesław Ptak oraz żona profesora docent Anna Derdacka-Grzymek – w latach 1975–1981 dziekan wydziału. Na tablicy, pod medalionem z podobizną Profesora, zamieszczono następujący napis:

1908–1990

PROF. DR HAB. JERZY GRZYMEK
CZŁONEK ZWYCZAJNY PAN
DZIEKAN WYDZIAŁU CERAMICZNEGO
WYBITNY WSPÓŁTWÓRCA ROZWOJU
POLSKIEGO PRZEMYSŁU
MATERIAŁÓW BUDOWLANYCH
WYCHOWAWCA WIELU POKOLEŃ
POLSKICH INŻYNIERÓW
JEGO PAMIĘCI WYCHOWANKOWIE
I PRACOWNICY PRZEMYSŁU CERAMICZNEGO

Hieronim Sieński
Biblioteka Główna AGH

Nowości Wydawnictw AGH

wybrane pozycje — pełna oferta: www.wydawnictwa.agh.edu.pl

Marcin Szpyrka

*Modelowanie systemów współbieżnych
w języku Alvis*

Monografia wpisuje się w nurt prowadzonych obecnie badań dotyczących zastosowania metod formalnych w modelowaniu i analizie poprawności oprogramowania systemów współbieżnych. Praca zawiera podsumowanie wyników wieloletnich badań autora w obszarze zastosowania metod formalnych w inżynierii oprogramowania. Autor zaproponował w niej nowy formalny język modelowania (Alvis) i pokazał potencjalne korzyści wynikające z jego praktycznego zastosowania w procesie wytwarzania oprogramowania. Język Alvis wyraźnie różni się od popularnych formalizmów, takich jak sieci Petriego,

algebry procesów, automaty czasowe itp. Wprawdzie został zainspirowany algebrami procesów i sieciami Petriego, ale opracowano go przede wszystkim z myślą o wygodzie stosowania z inżynierskiego punktu widzenia. Niewątpliwie najistotniejszą zaletą proponowanego podejścia, pomijając kwestie dotyczące syntaktyki, jest starannie opracowana formalna semantyka języka, w szczególności metoda wyrażania stanów systemów i definicje przejść między stanami. W monografii można również znaleźć inne wartościowe wyniki naukowe, takie jak metoda reprezentowania i weryfikacji systemów regulowanych z użyciem języka Haskell oraz metoda weryfikacji grafów LTS. Omówiono tutaj nie tylko klasyczne podejście bazujące na technikach weryfikacji modelowej (logika temporalna), ale również no-

watorskie – z użyciem funkcji filtrujących implementowanych w Haskellu.

oprac. Joanna Ciągata
(na podstawie recenzji prof. Tomasza Szmucha)